

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoop, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Grootegast; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes

Postrekening Nummer 400940 ten name van
BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES
Telefoon 2424

Abonn.: f 4.— per halfj., buitenl. f 10.— per jaar;
losse nummers 20 cent, alles bij vooruitbetaling.
Advertentiën: 20 cent per m.m.

INHOUD: Hoofdartikel: Is Europeesche Federatievorming raadzaam? 3. — Uit de Schrift: Paulus' boodschap omtrent de sacramenten. — Kerkelijk leven: Supralapsaristische voetangels en klemmen? (Inzake „Amerika“), 1. — Avondmaals-theorieën. — Chrysostomus en „dat“ parool. — Adams elementen veranderd? — De stem in 't paradijs, de stem in de opperzaal. — Dankbaar en de synode

der kandidatenweerdens. — Het lastige woordje — Proceskosten studentencorps. — Op en om 't kerkplein: En het gansche land is stil..... — Zending en Evang.: De kwestie van het evangelisten-amt, 6. — Aan een jongeren tijdgenoot: De ergste „Jodenstreek“. — Groninger Brieven. — Kerknieuws.

Is Europeesche Federatievorming

HOOFDARTIKEL

raadzaam? (III)

De gevolgen van het formeele prijsgeven van de onafhankelijkheid van Nederland

De congregationalisten, waartoe de pilgrimfathers gingen behooren, zagen hun ideaal in vrije gemeenten, die slechts uit heiligen zouden bestaan, en die slechts door den band der liefde, en dus niet door een rechterlijke organisatie waren verbonden. De kerkeraad was niet meer dan een uitvoerend comité van de gemeentevergadering. Ook voegden zich Baptisten en andere uitgeweken Puriteinen bij deze kolonisten van Massachusetts. Deze kolonie was dus van het begin af bestemd om in geestelijk opzicht uiteen te vallen. Merkwaardig was, dat men eerst een biblicistische oligarchie invoerde om de kolonie politiek te regeren. Burgerrecht kreeg aanvankelijk slechts hij, die lid was van de congregationalistische Kerk niet alleen, maar die ook bij een „inward searching of hearts“ (geestelijk onderzoek) bewijzen kon opleveren over zijn waren geestelijken status⁹⁾. Met behulp van dit gesloten stelsel heeft men inderdaad van 1623 tot ca. 1690 een „biblicistische“ samenleving kunnen vormen, die met groote gestrengheid tal van politieke wetten van Mozes onderhield, maar b.v. aan Presbyterianen geen rechten toekende.

Op den duur was echter ook deze oligarchie niet bestand tegen het ontbindend ferment van het kerkelijke independentisme. Reeds in 1636 wilde de baptistische Roger Williams religieuze neutraliteit met scheiding van Kerk en Staat invoeren. Hij werd verbannen en stichtte de aangrenzende kolonie Rhode Island, die thans een bolwerk der staatkundige neutraliteit werd. Maar ten slotte drongen de Kerken in Massachusetts zelf aan op de beëindiging van het regiem, zoodat reeds na 1691 het burgerrecht op 19e eeuwse, Europees-liberale wijze aan den eljns werd gebonden¹⁰⁾.

Naast New England waren er bovendien andere staten ontstaan, elk met weer een andere kerkelijke samenleving. Virginia, de oudste Amerikaanse staat, werd gekoloniseerd door leden van de Engelse staatskerk. Maryland werd een toevluchtsoord voor R.-Katholieken. Wegens de betrekkelijke onverschilligheid van 't regiem, vestigden er zich ook veel Protestanten. Pennsylvania werd een kolonie van de Quakers, die ook in Delaware en New Jersey doordrongen. De beste atmosfeer voor de ontwikkeling van de democratie in Amerika — zoo schrijft Stanley Jones¹¹⁾ — werd gevonden in Pennsylvania, te midden van het zuivere geloof der Quakers. (Merkwaardig is, dat dr Jessup, in 1948 de voornaamste aanklager van het

Nederlandsche „imperialisme“ in Indonesië, tot deze groep der Quakers behoort). Daarnaast vroegen de gouverneurs der Britsche koloniën overal in Europa om immigranten, en het gevolg was, dat een gestadige stroom van Engelschen, Schotten, Duitschers, Hollanders en Zweden overkwam, die allen verlangend waren naar nieuwe economische levensmogelijkheden, en waarvan de kerkelijke herkomst moeilijk is aan te geven.

Amerika werd door dit alles bij uitstek het land zonder nationale Kerk. Ook de Anglicaansche (episcopale) Kerk kan die rol niet spelen. Toen, vlak voor den opstand der Amerikaanse kolonisten, in Engeland een plan opkwam, om Anglicaansche bisschoppen in Amerika aan te stellen, ontstond dadelijk een felle oppositie van de overweldigende meerderheid der niet-Anglicaansche kolonisten, die vreesden, dat dit plan een eerste stap zou zijn voor de invoering van de Engelse staatskerk.

Toch kan men in Amerika nog wel zooiets als een „nationale religie“ aantreffen. In sommige kerkgebouwen wappert de Amerikaansche vlag fier tijdens den dienst. Nationaal is dan het sectewezen, het Independentisme. Van een nationale Kerk is niet te spreken, maar wel van een nationale veelheid van secten. Oppositie hietegen op grond van een kerkelijke belijdenis zou dadelijk op het verzet der kerkgenootschappen afstuiten, die het verschil tusschen het Europeesche kerkelijke leven, ook het gereformeerde, en geestelijke tyrannie niet zoo heel groot achten. Bovendien zou men dan ook stuiten op oude Amerikaansche tradities.

Het blijkt, dat de Baptisten en de Quakers en anderen deze traditie van Independentisme en van kerkelijke neutraliteit zeer stevig hebben gevestigd in Amerika. Europeesche immigranten, die later Amerika binnentraden, en misschien uit Europa nog de overtuiging meenamen van de universele betekenis van hun kerkelijk leven, konden deze niet lang handhaven. Zij werden verzwoegen door het independentistische klimaat en werden belijders van een secte onder de secten. M. G. de Crevecoeur, een genaturaliseerd Amerikaan, die omstreeks de Onafhankelijkheidsoorlog leefde, gaf eens een sprekende beschrijving van de wijze, waarop geïmmigreerde Europeanen in geestelijk opzicht Amerikanen werden:

Het zal niet onaardig zijn om u te laten zien hoe de verschillende christelijke secten, die werden ingevoerd, afsljten, en hoe godsdienstige onpartijdigheid overheerschend wordt. Wanneer er een groot aantal van de een of andere secte toevallig dicht bij elkaar komt te wonen, richten ze dadelijk een tempel op, en daar aanbidden ze de Godheid overeenkomstig hun eigen bijzondere denkbeelden. Niemand stoort hen. Als er een nieuwe secte in Europa ontstaat, is het mogelijk, dat veel van haar aanhangers zich komen vestigen in Amerika. Omdat ze hun geloofslijver meenemen, zijn ze vrij om proselieten te maken, als ze dat kunnen, en

om te vergaderen en de inspraken van hun consensentie te volgen, want noch het gouvernement, noch eenige andere macht komt tusschen beide. Als ze vreedzame onderdanen zijn, en werkzaam, wat zal het hun buren dan kunnen schelen, hoe en op welke manier zij het noodig achten hun gebeden aan het Hoogste Wezen op te zenden? Maar als de sectariërs niet dicht bij elkaar zijn gevestigd, als zij gemengd worden met andere denominaties, zal hun geloofslijver afkoelen bij gebrek aan brandstof, en na korten tijd zijn uitgedoofd. Dan worden de Amerikanen voor den godsdienst wat zij voor het land zijn, d.w.z. verbonden aan allen. In hen gaat de naam van Engelschman, Franschman en European verloren, en op dezelfde manier gaan ook de preciese vormen van Christendom verloren, zooals die in Europa worden beoefend.¹²⁾

Dit proces van „amerikaniseering“ maakten niet alleen de kleinere secten door, maar ook zeer veel Gereformeerden uit Europa, die dus wel degelijk konden weten wat een Kerk is. Een beschrijving hiervan gaf Rudolf van Reest in zijn boek over Amerika¹³⁾, dat tevens een geestelijke waarschuwing inhoudt voor allen, die naar Amerika denken te emigreren. Zelfs dr Kuyper schijnt tijdens zijn bezoek aan Amerika de kenmerken van het Amerikaansche sectewezen slechts gedeeltelijk te hebben onderscheiden. In „Varia Americana“ wijst hij er op, dat het wel begrijpelijk was, dat de eenvoudige gereformeerde Hollandse kolonisten uit de 19e eeuw, die weinig meer dan de Lagere School hadden bezocht, het Hollandse kerkelijke leven op Amerikaanschen bodem wilden overplanten. Maar, wie scherper kijkt, aldus dr Kuyper, ziet toch ook hoe daarginds Christus' Kerk in geheel andere vormen bestaat. Als men dan later terugkeert naar het vaderland, zal men scherper oog hebben voor de slechts relatieve waarde van het eigen kerkelijk leven, en voelt men zich verrijkt omdat men nu de kracht van Christus' Kerk in allerlei veelvoud heeft zien schitteren. — Wel heeft de schrijver ook oog voor de fouten in het Amerikaansche kerkelijke leven, en raadt hij zoowel de Amerikanen als de Nederlanders om op de beginselen terug te gaan, maar de waardeering die men voor dr Kuyper kan hebben, sluit niet uit dat men het mag betreuen, dat hij de grondfout van Amerika, die in Nederland niet in die mate wordt gevonden, het independentistisch sectewezen, niet scherper aanwees.

Ook de R. katholieke Kerk heeft zich in Amerika niet aan den invloed van het Independentisme kunnen onttrekken. De subjectivistische grondgedachte: laat ieder het zijne zoeken in het kerkgenootschap dat het beste bij hem past, en dan ook geen critiek uitoefenen op het veelsectewezen — is een groote verleiding, vooral in dit milieu. Om daarin de achtting te verwerven, zou ook de Kerk van Rome zich moeten voordoen als een van de secten, en dan wel de grootste van alle. Inderdaad heeft het Amerikaansche Katholicisme zich steeds opgeworpen als een kampioen voor vrijheid en democratie (in Europa deed de oude Kerk dit slechts schoorvoetend), terwijl vele Katholieken meenden en nog meenen, dat de kerkelijke hiërarchie haar leden zoo veel mogelijk vrij moet laten en de uiterlijke leiding vermijden. In 1893 kwam in Chicago een „godsdiensparlement“ samen, waar afgevaardigden van allerlei godsdiensten hun standpunt uiteenzetten, en waaraan ook een R.K. kardinaal deelnam. Later heeft de paus voorzichtig ingegrepen en bepaalde vormen van dit „Amerikanisme“ veroordeeld. Maar ook heden is het merkwaardig, dat er in Amerika

⁹⁾ A. A. van Schelven, Uit den strijd der Geesten, Amsterdam, 1944, 122.

¹⁰⁾ Id., 134.

¹¹⁾ E. Stanley Jones, Christus langs de Amerikaanse heilweg, Amsterdam, 1947, 48.

¹²⁾ M. C. de Crevecoeur, Letters from an American Farmer, e.a., geschreven tusschen 1765 en 1780, Herdrukt in „America in Perspective“, Mentor Books, N.Y., 1947, 26.

¹³⁾ R. van Reest, Van kust tot Kust, Goes, 1948, 124.